

Forslag

til

Lov om amtscentraler for undervisningsmidler.

Fremsat den 8. februar 1974 af *undervisningsministeren*.

§ 1. I hver amtskommune oprettes under amtsrådet en amtscentral for undervisningsmidler. Amtscentralen kan bestå af flere afdelinger.

Stk. 2. Amtscentralen skal omfatte dels en stationær samling af apparatur og materialer, dels en materialesamling beregnet til udlån til de i amtsråds kredsen beliggende skoler og andre undervisningsinstitutioner.

§ 2. Amtscentralen bestyres af undervisnings- og kulturudvalget eller et andet udvalg nedsat af amtsrådet i henhold til § 17, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse.

§ 3. Til at rådgive udvalget nedsættes et repræsentantskab, hvis medlemmer udpeges for 2 år ad gangen af amtsrådet efter indstilling fra kommunalbestyrelserne i amtsråds kredsen, de i denne beliggende skoler og andre undervisningsinstitutioner og folkebiblioteker samt de interesserede faglige organisationer.

Stk. 2. Udvalget skal indhente repræsentantskabets udtalelse om det årlige budgetforslag for amtscentralen samt om alle andre spørgsmål af væsentlig betydning for amtscentralens virksomhed.

Stk. 3. Repræsentantskabet kan stille forslag og afgive udtalelser til udvalget om alle spørgsmål, der vedrører amtscentralens virksomhed.

§ 4. Amtsrådet ansætter en leder af amtscentralen samt fornøden administrativ, pædagogisk og teknisk medhjælp.

§ 5. Amtscentralen har til opgave at:

- 1) sørge for oplysning om undervisningsmidler, herunder yde rådgivning og vejledning til lærere m. fl. i amtsråds kredsen på grundlag af amtscentralens samling af undervisningsmidler,
- 2) foretage udlån af materialer til de i amtsråds kredsen beliggende skoler og andre undervisningsinstitutioner,
- 3) yde teknisk bistand til amtsråds kredsens lærere ved fremstilling af egne undervisningsmaterialer og
- 4) mod vederlag yde biblioteksteknisk bistand til de skoler og andre undervisningsinstitutioner i amtsråds kredsen, som ikke på anden måde kan få sådan bistand.

§ 6. De nærmere bestemmelser om amtscentralens styrelse, valg og sammensætning af repræsentantskabet, ledelse og drift, budget- og regnskabsmæssige forhold samt om amtscentralens opgaver fastsættes i en vedtægt, der udfærdiges af amtsrådet.

§ 7. Loven træder i kraft den 1. april 1974.

§ 8. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

Indledning.

I folketingsåret 1972-73 fremsattes forslag til lov om amtscentraler og en landscentral for undervisningsmidler, jfr. Folketingstidende 1972-73 sp. 3953 og tillæg A. sp. 5743.

Efter at have været underkastet 1. behandling, jfr. Folketingstidende 1972-73 sp. 4872, henvistes forslaget til undervisningsudvalget, som indstillede at udskyde vedtagelsen af lovforslagets kap. 1 om amtscentraler under hensyn til dettes sammenhæng med folkeskolelovforslagets § 17 og forslag til lov om folkebiblioteker og til, at vedtagelsen af de to sidstnævnte lovforslag var blevet udsendt, således at alle de nævnte lovbestemmelser ville kunne træde i kraft på samme tidspunkt, jfr. den af undervisningsudvalget afgivne betænkning, Folketingstidende 1972-73 tillæg B. sp. 1730. Ved lov nr. 419 af 13. juni 1973 gennemførtes således alene bestemmelser om en landscentral for undervisningsmidler.

Forslaget om amtscentraler for undervisningsmidler blev herefter genfremsat den 9. oktober 1973, jfr. F.T. 1973-74 sp. 323-324. Lovforslaget kom til 1. behandling den 17. oktober 1973 (F.T. sp. 674), hvorefter det henvistes til undervisningsudvalget, som imidlertid ikke nåede at afgive betænkning inden lovforslagets bortfald som følge af udskrivningen af folketingsvalg.

Lovforslaget fremsættes derfor på ny i uændret skikkelse, bortset fra at ikrafttrædelsestidspunktet nu er ændret til 1. april 1974 i overensstemmelse med tidspunktet for ikrafttræden af de i forbindelse med nærværende lovforslag fremsatte forslag til lov om folkebiblioteker og forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (skolebiblioteker).

Baggrunden for forslaget.

På foranledning af en henvendelse fra Danmarks Skolebiblioteksforening og Foreningen Danmarks skolecentraler nedsatte Folkeskolens Læseplansudvalg i november 1969 et udvalg med den opgave at overveje, hvilke funktioner der fremtidig burde henlægges til skolebibliotekerne, de fælleskommunale samlinger og skolecentralerne, og hvorledes disse institutioner mest hensigtsmæssigt kunne samordnes med henblik på den bedst mulige formidling af

undervisningsmidler inden for de relevante undervisningsområder.

På grundlag af udvalgets redegørelse afgav Folkeskolens Læseplansudvalg i september 1970 betænkning nr. 577 om formidlingen af undervisningsmidler inden for folkeskolen. Der fremsattes heri forslag om en ændret fordeling af de funktioner, der er knyttet til skolernes forsyning med undervisningsmidler, herunder om en samling og koordinering af funktionerne såvel på amtsplan som på landsplan. Der stilledes således forslag om, at de fælleskommunale samlinger og skolecentralerne, som hidtil har været organisatorisk adskilte, sluttes sammen i amtscentraler, og at der oprettes en landscentral for undervisningsmidler til varetagelse af opgaver, som i dag for en dels vedkommende er henlagt til andre centrale institutioner.

Læseplansudvalget beskæftigede sig ikke med de økonomiske konsekvenser af forslagene, ligesom spørgsmålet om, hvordan og i hvilket omfang andre uddannelsesområder end folkeskolen ville kunne betjenes af de foreslåede formidlingscentraler, ikke blev behandlet.

På denne baggrund og på baggrund af den forestående revision af lov nr. 171 af 27. maj 1964 om folkebiblioteker m. v., i hvis kap. 4 reglerne om skolebiblioteker og de fælleskommunale samlinger indeholdes, nedsatte undervisningsministeriet i november 1970 et nyt udvalg, som fik til opgave at afgive indstilling om revision af bibliotekslovens kap. 4. Herudover skulle udvalget overveje, hvilke lovgivningsinitiativer der burde tages med henblik på en gennemførelse af den af Folkeskolens Læseplansudvalg afgivne betænkning. Endelig skulle udvalget tage stilling til, hvorledes og i hvilket omfang de øvrige uddannelsesområder ville kunne betjenes af de i denne betænkning foreslåede formidlingscentraler.

Udvalget nedsattes med repræsentanter for undervisningsministeriets departement og direktoratet for folkeskolen og seminarierne, ministeriet for kulturelle anliggender, Danmarks Lærerforening, Danmarks Skolebiblioteksforening og Foreningen Danmarks Skolecentraler, Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen i Danmark og Københavns kommune. Endvidere blev repræsentanter for Bibliotekstilsynet, Statens pædagogiske Studiesam-

ling, Danmarks Lærerhøjskole og undervisningsministeriets 3 øvrige direktorater tilforordnet udvalget.

Udvalget afgav i juli måned 1971 *betænkning nr. 621 om skolebiblioteker og centraler for undervisningsmidler*. Der stilles heri en række forslag vedrørende de lokale skolebiblioteker i folkeskolen, vedrørende de regionale centraler for undervisningsmidler og vedrørende en landscentral.

For så vidt angår de lokale skolebiblioteker henvises til forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen (§§ 14 og 34), hvortil det lovmæssige grundlag for skolebibliotekerne nu i overensstemmelse med udvalgets forslag foreslås overført fra bibliotekslovgivningen.

Udvalgets forslag om oprettelse af en landscentral for undervisningsmidler er blevet gennemført ved den ovenfor nævnte lov nr. 419 af 13. juni 1973.

På det regionale plan stiller udvalget forslag om, at de nuværende fælleskommunale samlinger og skolecentralerne sluttet sammen i amtscentraler for undervisningsmidler, som foruden folkeskolen også skal betjene fritidsundervisningen, de private skoler og uddannelserne på de gymnasiale alderstrin.

Nærværende lovforslag bygger i det væsentlige på de i betænkningen stillede forslag og tilsigter at tilvejebringe selvstændigt samlet lovgrundlag for de regionale centraler.

Gældende ordning.

De institutioner, som i dag beskæftiger sig med undervisningsmidler på det regionale plan, er dels de fælleskommunale samlinger og dels skolecentralerne. Disse institutioner har hver deres særlige historiske baggrund og hjemmelsmæssige grundlag, ligesom de varetager forskellige funktioner over for skolerne. De fælleskommunale samlinger varetager således hovedsageligt distributionen af supplerende materialer til eleverne til brug i undervisningen, og skolecentralernes hovedopgave er at give information om alle former for undervisningsmidler rettet mod lærerne.

Om institutionernes historiske baggrund henvises til betænkningen, kap. 3, afsnit 3.1.

Fælleskommunale samlinger.

Det lovmæssige grundlag for disse samlinger er som nævnt i indledningen kap. 4 i lov nr. 171 af 27. maj 1964 om folkebiblioteker m. v., hvortil slutter sig undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 178 af 21. maj 1965 om skolebiblioteker i folkeskolen, §§ 16-22.

Herefter kan der for hvert centralbiblioteksområde i samarbejde med centralbiblioteket med undervisningsministeriets godkendelse oprettes en fæl-

leskommunal samling indeholdende klassesæt og andet egnet biblioteksmateriale til supplerer af samlingerne i områdets skolebiblioteker. Der eksisterer i dag 24 fælleskommunale samlinger. Hver samling ledes af en styrelse på 9 medlemmer repræsenterende centralbibliotekskommunen og de øvrige kommuner. Styrelsen kan antage en daglig leder af samlingen. Til driften af samlingen yder staten tilskud efter samme regler som til folkebibliotekerne, dog inden for et af undervisningsministeriet godkendt budget.

Skolecentraler.

Skolecentralernes virksomhed er ikke, således som det er tilfældet med de fælleskommunale samlinger, hjemlet ved lov, men de baserer deres virksomhed på undervisningsministeriets cirkulære af 9. januar 1967 om tilskud til skolecentraler, der er udfærdiget på grundlag af betænkning nr. 405/1966 om skolecentraler. Skolecentralernes hovedopgave er herefter at formidle kendskabet til alle former for undervisningsmidler til brug i folkeskolen. Til løningen af denne opgave tillægges der ifølge betænkningen skolecentralerne følgende funktioner:

Oprettelse af stationære samlinger af undervisningsmidler.

Oprettelse af udlånssamlinger (til orientering af lærerne).

Udstillinger.

Indsamling og videregivelse af pædagogisk-metodisk materiale.

Fremstilling af undervisningsmaterialer (pædagogisk værksted).

Oprettelse af et pædagogisk-psykologisk-metodisk bibliotek.

Kursus- og mødevirksomhed.

I cirkulæret, som i hovedsagen følger betænkningen, understreges det, at det ikke er skolecentralernes opgave at formidle udlån af materiale til elevernes brug i undervisningen, idet denne udlånsvirksomhed varetages af de fælleskommunale samlinger. Endvidere anføres, at der i de områder, hvor der både er en fælleskommunal samling og en skolecentral, må etableres et samarbejde mellem disse to institutioner og i forbindelse hermed fastlægges en nærmere arbejdsdeling. Herudover udtales det i cirkulæret, at hensynet til folkeskolen må være det afgørende ved skolecentralernes indretning og drift, men at centralerne også vil kunne benyttes af andre skoleformer, i første række fritids- og ungdomsundervisningen.

Ifølge cirkulæret kunne der med hjemmel i den tidligere skoletilsynslovs § 32 ydes tilskud fra skole-

fonden og statskassen til driften af én skolecentral i hver skolerådsreds, idet der dog under visse betingelser kunne oprettes afdelinger. De skolecentraler, der tidligere blev drevet af skolerådene, er efter 1. april 1970 overtaget af amtsrådene, og der ydes tilskud hertil fra amtskommunen og staten i henhold til skolestyrelseslovens § 48, jfr. § 81.

Der eksisterer i dag ialt 37 skolecentraler, inklusive afdelingerne.

Forslag til nyordning.

Som nævnt ovenfor kan opgavefordelingen mellem de fælleskommunale samlinger og skolecentralerne summarisk beskrives således:

Skolecentralerne giver information om undervisningsmidler rettet imod lærerne.

Fælleskommunale samlinger påtager sig distribution af supplerende materialer til eleverne til brug i undervisningen.

Helt gennemført er princippet dog ikke, idet de fælleskommunale samlinger iflg. skolebiblioteksbekendtgørelsen også har pligt til at yde råd og vejledning ved materialernes brug i skolerne, ligesom skolecentralerne iflg. skolecentralcirkulæret under visse omstændigheder har adgang til at foretage udlån af av-midler.

I praksis har man i stigende grad følt, at der var en meget nær forbindelse mellem de to institutionsfunktioner.

Således bør der f. eks. være en nøje sammenhæng mellem den informative bistand, som en skolecentral yder en skole i forbindelse med dens materialeanskaffelse, og anskaffelserne til den fælleskommunale samling, der bør være supplerende i forhold til skolens egne beholdninger. Selv om der i skolecentralcirkulæret er foreskrevet en pligt til i områder, hvor begge institutioner er repræsenteret, at etablere et samarbejde mellem institutionerne med henblik på en nærmere arbejdsdeling, har dette ikke været følt som tilstrækkeligt.

Den snævre biblioteksprægede opgave, som de fælleskommunale samlinger har varetaget ved i princippet at fungere som en overbygning på skolebibliotekerne, og skolecentralernes orienterende funktion betragtes i dag som to sider af samme sag, således at det føles som en umulighed, at de to opgaver er henlagt til hver sin institution.

Man har flere steder taget konsekvensen heraf ved at lade de to institutioner dele lokaler, således at de i praksis optræder som én institution, jfr. bilaget.

I konsekvens af denne udvikling foresloges det som nævnt i indledningen allerede i betænkning nr. 577, at de to institutioner blev sluttet sammen i amtscentraler for undervisningsmidler, og betænk-

ning nr. 621 følger dette forslag op ved at stille forslag om, at der etableres et landsdækkende system af regionale centraler for undervisningsmidler til dels at varetage de opgaver, som de fælleskommunale samlinger og skolecentralerne hidtil har varetaget hovedsageligt for folkeskoleområdet, dels at varetage de tilsvarende opgaver for de øvrige uddannelsesområder, herunder de private skoleformer, bortset fra universiteter og højere læreanstalter.

For folkeskolen indebærer forslaget herefter i alt væsentligt ingen forandringer, idet der stort set er tale om en videreførelse af de hidtidige fælleskommunale samlingers og skolecentralernes virksomhed, og man vil derfor i vidt omfang kunne bygge videre på de bestående institutioner. Som bilag til nærværende lovforslag er optaget en oversigt over de bestående institutioner og deres geografiske placering.

For de øvrige uddannelsesområder er det på nuværende tidspunkt ikke muligt nøjagtigt at fastslå behovenes omfang. Det må her være væsentligt, at centralerne opbygges på en sådan måde, at man sikrer, at behovene registreres og kanaliseres, således at udbygningen af centralernes virksomhed med henblik på at opfylde disse behov vil kunne ske gradvis.

I forbindelse med denne udbygning kan det nævnes, at det i betænkning nr. 621 forudsættes, at der træffes aftaler om etablering af effektive låneveje mellem folkebibliotekerne og centralerne for undervisningsmidler, således at alle ressourcer udnyttes bedst muligt. Aftalerne bør blandt andet indeholde regler for folkebibliotekernes formidling af lån til enkeltlånere fra centralerne for undervisningsmidler. Desuden forudsættes det, at amtsrådet tager op til overvejelse, hvorledes det praktiske samarbejde mellem centralbiblioteket og amtscentralen om afgrænsning af arbejdsopgaverne kan tilrettelægges med henblik på den bedst mulige koordination særlig med hensyn til anskaffelser og biblioteksteknisk service.

Der kan endvidere peges på muligheden af, at man i forbindelse med opbygningen af universitetscentre overvejer, om der kan opnås fordele for begge parter ved at samarbejde på overenskomstmæssig basis.

Spørgsmålet om, hvorvidt man fremtidigt skal placere ansvaret for den samlede overbygningsfunktion hos kommunerne, amtskommunerne eller begge steder, er udførligt behandlet i betænkning nr. 621.

Udvalgets flertal går ind for, efter at have afvejset dels hensynet til brugerne, dels hensynet til den bedst mulige koordinering og dels økonomiske hensyn, at det må anses for at være en naturlig amtsopgave at drive overbygningscentralerne, og foreslår i

overensstemmelse hermed, at ansvaret for denne virksomhed henlægges til amtsrådene. Om udvalgets nærmere begrundelse og om mindretallets indstilling henvises til betænkningen, s. 21 ff.

Nærværende lovforslag er i overensstemmelse med udvalgsflertallets indstilling, således at det foreslås, at amtscentralerne drives af amtsrådene. Det bemærkes dog herved, at navnlig de informative funktioner vil kunne decentraliseres gennem oprettelse af afdelinger efter de enkelte amters særlige behov.

Det bemærkes endvidere, at amtscentralerne etableres som et tilbud til kommunerne, som herefter ikke afskæres fra selv at supplere dette tilbud efter behov.

Dette forhold kan føre til, at amtscentralens virksomhed vil kunne begrænses i betydeligt omfang for de amtskommuner, som kan henvise til, at samtlige kommuner har tilkendegivet, at de hver for sig vil løse en væsentlig del af opgaverne, f. eks. over for folkeskoleområdet. Denne mulighed vil der dog næppe være grundlag for i andre amtskommuner end Københavns amtskommune, idet alle de øvrige amtskommuner omfatter et antal kommuner, der ikke vil have økonomisk bærekraft til at løse opgaven alene.

Opmærksomheden henledes på, at Københavns og Frederiksberg kommuner ikke er omfattet af lovforslaget, idet disse kommuner ikke indgår i en amtskommune.

Det forudsættes, at amtsrådene tager initiativ til forhandling med de fælleskommunale samlinger med henblik på en løsning af de praktiske problemer, der måtte være i forbindelse med videreførelse af virksomheden i overensstemmelse med nærværende lovforslag.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

I overensstemmelse med den hidtil gældende praksis for skolecentralernes vedkommende foreslås det, at de regionale centraler etableres amtsvis, og at driften af disse amtscentraler henlægges til amtsrådene. Der henvises i øvrigt til det under de almindelige bemærkninger anførte.

I hvert amt opbygges amtscentralen med én hovedcentral samt det antal afdelinger, som amtsrådet ud fra de givne forudsætninger og behov måtte anse for naturligt at knytte til denne. I denne forbindelse kan det blive aktuelt at overveje at forsøge andre løsninger, der i et vist omfang kunne tænkes at opfylde behovet på en mere hensigtsmæssig og øko-

nomisk måde, f. eks. mobile udstillinger monteret i busser.

Til stk. 2.

Centralens undervisningsmiddelsamling skal omfatte en aktuel stationær samling af apparatur og materialer og en samling af materialer, der er beregnet til udlån, dels til supplering af de enkelte uddannelsesinstitutioners grundsamlinger, herunder lærerbiblioteker, dels til orientering i forbindelse med lokale materialevalg. Anskaffelserne bør koordineres med centralbiblioteket med henblik på udnyttelse gennem etablering af gensidige låneveje, idet det ikke vil være muligt at opstille generelle kriterier for, hvilke materialer der bør findes i centralbiblioteket og hvilke i amtscentralen, jfr. det under de almindelige bemærkninger anførte. Hovedsynspunktet i forbindelse med anskaffelser til amtscentralen må dog være, at det drejer sig om dels materialer med udpræget undervisningskarakter, herunder individuelt undervisningsmateriale, og dels materialer til anvendelse i forbindelse med organiseret undervisning, d. v. s. materialer, der fortrinsvis sigter mod klassen, holdet eller gruppen. Denne koordinering af anskaffelserne til centralbibliotekerne og de eksisterende fælleskommunale samlinger har hidtil ikke voldt vanskeligheder.

Til § 2.

Amtscentralen foreslås bestyret af et af amtsrådet nedsat udvalg, der kan være undervisnings- og kulturudvalget. Da amtscentralens funktionsområder i overvejende grad vil være rettet imod uddannelsesinstitutionerne, anses det for mest hensigtsmæssigt, at amtscentralen bestyres af det af amtsrådet i henhold til den kommunale styrelseslovs § 17, stk. 1, nedsatte undervisnings- og kulturudvalg. Lokale forhold, f. eks. tilstedeværelse af uddannelsesinstitutioner, der ikke sorterer under undervisnings- og kulturudvalget, kan dog medføre, at det vil være mere hensigtsmæssigt, at bestyrelsen af amtscentralen varetages af et andet af amtsrådet til dette formål nedsat stående udvalg.

Til § 3.

Udvalgets forbindelse til brugerne foreslås varetaget af et repræsentantskab sammensat af repræsentanter for de bevilgende og anskaffende myndigheder i amtet, uddannelsesinstitutionerne (såvel for lærerne som for eleverne og for folkeskolens vedkommende tillige for forældrene), folkebibliotekerne og de respektive organisationer. Repræsentantskabet bør i sin opbygning have karakter af et forbruger-

organ, hvorfor sammensætningen vil kunne variere noget fra amt til amt, efter hvilke uddannelsesinstitutioner der findes i det pågældende område.

Denne karakter er søgt understreget ved bestemmelserne om, at repræsentantskabet skal udtale sig om amtscentralens budgetforslag, og at repræsentantskabet i øvrigt kan udtale sig om alle forhold vedrørende virksomheden.

I det oprindelige lovforslag havde man foreslået, at repræsentantskabets medlemmer udpegedes for 4 år ad gangen.

Funktionsperioden foreslås imidlertid nu fastsat til 2 år under hensyntagen til de med undervisningsudvalget førte forhandlinger, således at repræsentantskabets sammensætning så vidt muligt til enhver tid kan være tilpasset udviklingen inden for de forskellige uddannelsesområder.

Repræsentantskabet kan nedsætte arbejdsudvalg, herunder udvalg til at koordinere anskaffelser af de i § 5, stk. 2, nævnte materialer med undervisningsinstitutionernes egne anskaffelser.

Til § 4.

Den daglige drift af amtscentralen vil kræve en leder, der ud over en alsidig indsigt og erfaring har sådanne kvalifikationer, at han kan varetage de administrative opgaver, der vil blive pålagt ham. De forskellige arbejdsopgaver, såsom informationsvirksomheden, distributionsarbejdet, kursusplanlægningen og aktiviteterne i det pædagogiske værksted vil kræve veluddannede og erfarne medarbejdere. Amtsrådet bør derfor ansætte en leder af amtscentralen med den fornødne pædagogiske indsigt og erfaring og eventuelle afdelingsledere samt de fornødne pædagogiske konsulenter og medarbejdere til at forestå løsningen af centralens enkeltopgaver. Derudover må der ansættes det nødvendige personale til at varetage de kontormæssige, ekspeditions-mæssige og tekniske opgaver.

Det skal i den forbindelse understreges, at den enkelte amtscentral må betragtes som et led i det amtskommunale skole- og undervisningsvæsen, og at det derfor må anses for hensigtsmæssigt, at der etableres et fast samarbejde med amtskonsulenterne og deres eventuelle faglige medhjælpere, ligesom ansættelse af sådanne bør overvejes i sammenhæng med behovet for de ovenfor nævnte pædagogiske konsulenter med henblik på den størst mulige koordination.

Det må endvidere påregnes, at der vil være behov for, at det styrende udvalg nedsætter særlige rådgivende arbejdsudvalg til støtte for den løbende virksomhed, først og fremmest i forbindelse med indkøb af såvel materialer som apparater, men også

i forbindelse med løsningen af andre dele af centralens opgaver. Man vil herved kunne inddrage viden og erfaringer, som ligger uden for den kreds, der dækkes af styrelse, repræsentantskab og ansatte.

Lederen deltager i repræsentantskabets møder som tilforordnet.

Til § 5.

Som følge af, at amtscentralerne etableres som et tilbud til kommunerne, som herefter ikke afskæres fra selv at supplere dette tilbud efter behov, vil de opgaver, som den enkelte amtscentral skal løse, ikke kunne forventes at være ens fra amt til amt.

Som nævnt i de almindelige bemærkninger bliver det amtscentralens opgave med støtte fra landscentralen at videreføre de hidtidige fællessamlingers og skolecentralers virksomhed over for folkeskolen og at udbygge denne virksomhed efterhånden med henblik på betjening af de øvrige uddannelser på de gymnasiale alderstrin samt fritidsundervisningen.

På grundlag af samlingerne og eventuelle andre faciliteter, som amtscentralerne måtte være forsynet med, foreslås herefter følgende hovedopgaver henlagt til centralerne:

Information, herunder rådgivning og vejledning af amtets undervisere på grundlag af centralens samlinger. Hertil følger sig skiftende møde-, udstillings- og kursusvirksomhed, som i vidt omfang vil være at opfatte som en forlængelse af centralens almindelige virksomhed, uanset om det i det enkelte tilfælde er centralen selv eller andre, der arrangerer og finansierer virksomheden.

Udlån af materialer. Den overvejende del af denne virksomhed vil omfatte udlån af materialer af supplerende karakter i forhold til de enkelte uddannelsesinstitutioners grundsamlinger, herunder de lokale lærerbiblioteker.

Vedrørende udlån gennem folkebibliotekerne henvises til det under de almindelige bemærkninger anførte.

Teknisk bistand. Der sigtes hermed til det såkaldte „pædagogisk værksted“ i de eksisterende skolecentraler, der rummer forskellige tekniske hjælpemidler til fremstilling af lærernes egne undervisningsmaterialer. Det er dog herved i almindelighed forudsat, at de enkelte institutioner råder over tilstrækkeligt apparatur til løsning af mere enkle opgaver i denne henseende. Denne bistand finder i øjeblikket sted mod en betaling fra den pågældende institution, der så vidt muligt modsvarer omkostningerne ved bistanden (materialeforbrug, andel i

lønudgifter, afskrivning på apparatur o. lign.). Denne praksis vil det formentlig være hensigtsmæssigt at opretholde.

I øvrigt må det pædagogiske værksted tillige opfattes som en funktion, der har nøje tilknytning til den ovenfor nævnte informationsvirksomhed, idet apparaturet vil indgå i centralens stationære udstilling og være et vigtigt led i den nævnte møde- og kursusvirksomhed, dels til produktion af materiale i tilknytning hertil, dels som direkte udgangspunkt for demonstrationer og instruktioner. Med denne funktion har centralerne tillige et grundlag for formidling og udveksling af ideer til gavn for det pædagogiske udviklingsarbejde i almindelighed.

Biblioteksteknisk assistance over for undervisningsinstitutioner i amtet, som ikke lokalt kan få løst denne opgave. Her må tillige henvises til den tilsvarende forpligtelse for landscentralen, jfr. lov nr. 419 af 13. juni 1973 § 6, nr. 5, idet det må bero på amtscentralens skøn, om der i amtet er tilstrækkeligt grundlag for, at amtscentralen alene eller eventuelt i samarbejde med centralbiblioteket løser opgaven, eller om den henvises til løsning i landscentralen. Det forudsættes, at ydelsen sker mod en betaling, der dækker de faktiske omkostninger.

Spørgsmålet om anvendelse af edb i forbindelse med datalære må endnu anses for uafklaret, men det må være naturligt for amtscentralerne at bistå skolerne på dette område, for så vidt det måtte vise sig hensigtsmæssigt.

Til § 6.

Det fremgår af bemærkningerne til §§ 2 og 3, at bestemmelserne om amtscentralens styrelse og om sammensætningen af dens repræsentantskab kan variere fra amt til amt. Det foreslås derfor, at de nærmere bestemmelser herom samt om amtscentralens ledelse og drift, herunder budget- og regnskabsmæssige forhold, skal fastsættes i en særlig styrelsesvedtægt, der tillige bør indeholde en nærmere beskrivelse af amtscentralens opgaver inden for de ved § 5 fastsatte rammer.

Styrelsesvedtægten skal udfærdiges af amtsrådet og indsendes til undervisningsministeriet til orientering.

Det er hensigten, at der som hjælp ved udfærdigelsen af de enkelte amtscentralers styrelsesvedtægter skal udarbejdes en normalstyrelsesvedtægt ved undervisningsministeriets foranstaltning.

Til § 7.

Loven skal træde i kraft fra samme tidspunkt som den nye lov om folkebiblioteker, d. v. s. den 1. april 1974, jvf. de i indledningen herom anførte bemærkninger.

Til § 8.

Den her i landet gældende kommunale lovgivning, der ligger til grund for bestemmelserne om amtscentraler, gælder ikke for Færøerne og Grønland, og bestemmelserne vil derfor ikke kunne overføres til disse landsdele.

Lovforslagets økonomiske konsekvenser.

Som nævnt i indledningen yder staten tilskud til de fælleskommunale samlinger efter de samme regler som gælder for folkebibliotekerne. Tilskuddet udgjorde således indtil 1. april 1971 45 pct. af de årlige driftsudgifter indtil 275.000 kr. og 30 pct. af driftsudgifter ud over dette beløb. Fra 1. april 1971 blev refusionssatsen nedsat til hhv. 40 pct. og 27 pct. Af det beregnede statstilskud tilbageholdes 2½ pct. som en rådighedssum til løsning af fællesopgaver.

Til skolecentralerne yder staten tilskud til driften i. h. t. skolestyrelseslovens § 81 inden for rammerne af den på finansloven under § 20.2.01.62.01 optagne bevilling. Amtskommunernes budgetterede udgifter for finansåret 1973-74 til de i § 81 nævnte aktiviteter udgør ialt 42.9 mio. kr., og da bevillingen er på 11 mio. kr., andrager statens tilskud til bl.a. skolecentralernes drift herefter ca. 26 pct. af udgifterne.

På grundlag af budgetterne for 1973-74 kan udgiftsfordelingen ved den nugældende ordning herefter opgøres som følger:

	Komm. mio. kr.	Amtskomm. mio. kr.	Stat mio. kr.	Ialt mio. kr.
Fælleskommunale samlinger	4,0	1,8	3,3	9,1
Skolecentraler		7,1	2,5	9,6
	4,0	8,9	5,8	13,7

I betænkning nr. 621 stiller udvalget forslag om en ændret refusionsordning, således at staten refunderer 33¹/₃ pct. af udgifterne ved anskaffelse af undervisningsmaterialer belagt med copy-right kriterium. Om udvalgets forslag og baggrunden herfor henvises nærmere til betænkningen s. 41 ff.

Udvalgets forslag bygger på den forudsætning, at der ydes tilskud efter ensartede tilskudssatser til folkebibliotekerne og nærværende område, således som det ihvertfald delvis er tilfældet i dag. Forslaget må derfor ses på baggrund af betænkning nr. 607/1971 om revision af biblioteksloven, hvori der

stilles forslag om opretholdelse af den hidtil gældende særlige refusionsordning for folkebiblioteker.

Da det imidlertid nu er regeringens hensigt at foreslå de hidtidige særlige refusionsordninger til bl. a. folkebibliotekerne erstattet med generelle tilskud til amtskommuner og kommuner efter objektive kriterier, er grundlaget for udvalgets forslag hermed forrykket, således at også dette område må indgå i det generelle tilskud til amtskommunerne.

Der henvises herom nærmere til bemærkningerne til forslag til lov om folkebiblioteker.

Bilag.

Oversigt over skolecentralernes og de fælleskommunale samlingers geografiske placering 1. januar 1973.

